

УДК 655.4/.5:658.821:[82-9:001.5](477)(327.4)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ КНИГ НОНФІКШН В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

ЗЕЛІНСЬКА Анастасія,

кандидат наук із соціальних комунікацій,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна, e-mail: a.zelinska@knu.ua

Вступ. Повномасштабна російська військова агресія проти України, розпочата в лютому 2022 року, стала визначальним чинником трансформації усіх сфер суспільного життя, зокрема й українського книговидання. Дослідження розвитку ринку книг нонфікшн в цих умовах є важливим, оскільки зміни у попиті на таку літературу можуть відображати актуальні суспільні потреби в аналізі історичних подій, осмисленні сучасних викликів та пошуку шляхів подолання кризових явищ.

Актуальність і мета. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу впливу війни на функціонування та розвиток українського книжкового ринку, зокрема сегменту нонфікшн. Війна внесла корективи у виробничі процеси видавництва, логістику, споживчі вподобання та загальну економічну ситуацію в країні. Метою дослідження є виявлення та аналіз ключових тенденцій і особливостей розвитку ринку нонфікшн літератури в Україні в умовах повномасштабної війни, визначення основних викликів та перспектив подальшого розвитку ринку.

Методологія. Використано теоретичні та емпіричні методи. Вся наукова процедура ґрунтувалася на соціально-комунікаційному підході. Здійснено аналіз літератури, контент-аналіз, спостереження, прогнозування. Період дослідження – із березня 2022 р. по січень 2025 р. Необхідні дані були зібрані з відкритих джерел, сайтів цифрової аналітики та платформ соціальних медіа.

Результати. У результаті проведеного дослідження встановлено ряд ключових тенденцій розвитку українського ринку книг нонфікшн в умовах повномасштабної війни. Зафіксовано зростання попиту на літературу історичної тематики, мемуари, військову прозу та книги, що аналізують сучасні суспільно-політичні процеси. Війна також суттєво вплинула на діяльність видавництв та книжкових магазинів, змусивши їх адаптуватися до нових умов.

Висновки. Результати дослідження мають важливе теоретичне та практичне значення. Вони дозволяють глибше зрозуміти вплив екстремальних умов воєнного часу на розвиток культурних індустрій, зокрема книжкового ринку нонфікшн. Отримані результати можуть бути використані для розробки стратегій підтримки та розвитку українського книговидання, а також для прогнозування подальших тенденцій розвитку ринку в умовах післявоєнного відновлення.

Ключові слова: книга нонфікшн, російсько-українська війна, українська видавнича справа.

Вступ. Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 року, стала не лише трагічною сторінкою в історії України, але й потужним каталізатором глибоких трансформацій у всіх сферах суспільного життя, включаючи культурну та інформаційну. Книжковий ринок, як

важлива складова культурної індустрії та джерело поширення знань, зазнав значних змін під впливом воєнних дій, економічної нестабільності, міграційних процесів та змін у споживчих вподобаннях. Особливої уваги в цьому контексті заслуговує сегмент нефікшн літератури, який відіграє ключову роль у формуванні світогляду, розвитку критичного мислення, осмисленні історичних подій та аналізі сучасних викликів. Проблема полягає в необхідності комплексного дослідження впливу війни на функціонування та розвиток українського ринку нефікшн, виявлення ключових тенденцій, викликів та перспектив його подальшого розвитку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Актуальність дослідження зумовлена низкою факторів. По-перше, війна внесла суттєві корективи у виробничі процеси видавництва, логістику, дистрибуцію та споживчу поведінку. По-друге, зміни у тематичній структурі нефікшн літератури можуть відображати актуальні суспільні потреби, зокрема потребу в історичній пам'яті, аналізі воєнних злочинів, осмисленні національної ідентичності та пошуку шляхів подолання кризових явищ. По-третє, дослідження розвитку ринку нефікшн в умовах війни має важливе значення для розробки ефективних стратегій підтримки та розвитку української книжкової індустрії.

З практичної точки зору, результати дослідження можуть бути використані для розробки рекомендацій для видавництв, книжкових магазинів та інших учасників ринку щодо адаптації до умов воєнного стану та післявоєнного відновлення; формування державної політики підтримки та розвитку українського книговидавництва, а також прогнозування подальших тенденцій розвитку ринку нефікшн.

Проблематика розвитку українського книжкового ринку в умовах кризових явищ, зокрема воєнних дій, знайшла відображення у працях Романа Голубовського, Тетяни Єжижанської, Наталії Вовк, Оксани та Софії Шайди. Зокрема, дослідження Р. Голубовського [1] та Т. Єжижанської [2] висвітлюють загальні тенденції розвитку книжкового ринку України в умовах війни та перманентної кризи. Проте, вони не фокусуються конкретно на сегменті нефікшн. Стаття Н. Вовк [3] аналізує інструменти популяризації видавничого ринку в період пандемії та воєнних дій, але не розглядає детально специфіку популяризації нефікшну. О. Шайда та С. Шайда [4] у своєму дослідженні зосередились на експортних перспективах видавничої галузі України в умовах війни, розглядаючи це питання саме з економічного погляду.

Однак, досліджень, які б безпосередньо аналізували розвиток саме українського ринку нефікшн в умовах повномасштабної війни, наразі немає.

З огляду на це, залишаються невіршеними такі важливі аспекти: аналіз змін у тематичній структурі нефікшн літератури під впливом війни; дослідження впливу війни на діяльність окремих суб'єктів ринку нефікшн (видавництва, автори, перекладачі, критики, читачі); вивчення споживчих вподобань та мотивацій читачів нефікшн в умовах воєнного стану.

Метою статті є виявлення та аналіз ключових тенденцій і особливостей розвитку ринку нефікшн літератури в Україні в умовах повномасштабної війни, визначення основних викликів та перспектив подальшого розвитку ринку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі *завдання*: аналіз динаміки випуску та продажів книг нефікшн в Україні після початку повномасштабної війни; вивчення змін у тематичній структурі нефікшн літератури, що відображають актуальні суспільні потреби; дослідження впливу війни на діяльність видавництв, книжкових магазинів та інших учасників ринку; визначення основних факторів, що впливають на розвиток ринку нефікшн в умовах воєнного стану; прогнозування подальших тенденцій розвитку ринку нефікшн.

Методи дослідження. У дослідженні використано теоретичні та емпіричні методи, що забезпечують всебічний аналіз досліджуваної проблеми. Вся наукова процедура ґрунтувалася на соціально-комунікаційному підході. Здійснено аналіз літератури

та статистичних даних (використано дані Державної служби статистики України, Книжкової палати України, дані провідних видавництв та книготорговельних мереж для аналізу динаміки випуску та продажів книг нефікшн); контент-аналіз Каталогу нефікшн літератури, що видавалася в Україні після початку повномасштабної війни (укладеного Українським інститутом книги), з метою виявлення змін у споживчих вподобаннях та актуальних суспільних потребах; спостереження за публікаціями в соцмережах та вебсайтах від провідних видавців нефікшн та експертів галузі для з'ясування трендів галузі; прогнозування. Період дослідження – із березня 2022 р. по січень 2025-го. Необхідні дані зібрано з відкритих джерел, сайтів цифрової аналітики та платформ соціальних медіа.

Результати й обговорення. *Загальна динаміка ринку нефікшн.* Вплив війни на українське книговидавництво та продажі є багатограним. За даними Книжкової палати, кількість виданих в Україні книжок у перший рік повномасштабного вторгнення скоротилася вдвічі [5], що є наслідком об'єктивних труднощів, таких як перебої в електропостачанні, логістичні проблеми та загальна економічна криза. Проте, важливо зазначити, що окремі видавництва змогли продемонструвати позитивну динаміку. Зокрема, дохід видавництва «Наш Формат» зріс у 17 разів за 2023 рік [6], що може свідчити про успішну адаптацію до нових умов та вдалий вибір тематики саме нефікшн.

Дослідження найбільшої мережі книжкових магазинів «Книгарня «Є», яка проаналізувала продажі в рік до повномасштабного вторгнення, та за рік після нього, свідчить про те, що війна зробила українську книгу значно популярнішою та суттєво збільшила попит на літературу в цілому, окрім дитячої. За словами директорки зі стратегічного розвитку «Книгарні Є» Лариси Гужвинської: «Повномасштабне вторгнення докорінно змінило книжкові смаки українців. Окрім загального зростання попиту на книги значно підвищилась популярність українських авторів. Якщо до війни лише кожна п'ята продана книга була українського авторства, то минулого року це була вже кожна третя книга! І ми бачимо подальше зростання попиту на українське» [7]. Компанія Yakaboo також зафіксувала аналогічну тенденцію, відзначаючи інтерес до україномовного та англійськомовного контенту, а також до електронних книг [8]. Це свідчить про прагнення українців до споживання контенту рідною мовою та використання зручних цифрових форматів.

Війна стала також каталізатором зміцнення національної ідентичності. Українські видавництва нефікшн почали більше уваги приділяти виданню книг українською мовою, підтримуючи українських авторів та перекладачів. Це посприяло не тільки розвитку української літератури, але й зміцненню позицій української мови в суспільстві. Згідно з дослідженням Українського інституту книги: «Істотно виріс показник читання українською: 54 % респондентів зазначили, що читають саме українською (це на 22 % більше, ніж у 2020 році). Натомість показник читання російською мовою значно знизився, і становить зараз менше 10 % (у 2020 році цей показник був 27 %)» [9].

Протягом 2023 року спостерігалась вже позитивніша динаміка, адже в Україні зареєструвалося 270 нових видавців, а випуск книжкової продукції збільшився на 73% [10]. «Кожна третя книга у продажу в 2023 році — це нефікшн. Частка сегмента за останні роки збільшилася на 10 %. Найактуальнішими є книги жанрів “Персональні трансформації”, “Книжки про Україну”, “Виховання і педагогіка. Психологія для батьків”», – про такі підсумки 2023-го читацького року повідомляла пресслужба національної книжкової платформи Yakaboo [11].

Адаптація ринку до нових умов проявляється у розвитку онлайн-продажів, що стали важливим каналом дистрибуції в умовах обмеженої мобільності та закриття частини фізичних книжкових магазинів. Зростання популярності електронних та аудіокниг також є свідченням цієї адаптації, забезпечуючи доступ до літератури незалежно від зовнішніх обставин [12].

Зміна читацьких уподобань. Дослідження показало значне зростання попиту на літературу, пов'язану з історією України, зокрема з періодом російсько-української війни, Голодомору, дисидентського руху та інших ключових подій. Збільшилась також кількість видань, присвячених воєнній тематиці, мемуарам учасників бойових дій, воєнній журналістиці та аналізу геополітичної ситуації. З'явився стійкий інтерес до психологічної літератури, що допомагає подолати травми війни та адаптуватися до нових реалій.

Зростання інтересу до історичної літератури можна пояснити прагненням суспільства осмислити історичні корені конфлікту та зрозуміти сучасні події в ширшому історичному контексті. Попит на воєнну літературу відображає потребу в документальному свідченні, рефлексії та вшануванні пам'яті героїв. Збільшення попиту на психологічну літературу свідчить про зростання усвідомлення важливості ментального здоров'я в умовах війни.

Читачі все частіше звертаються до нефікшн літератури з метою отримання достовірної інформації, аналізу подій, формування власної позиції та пошуку відповідей на складні питання. Зросла цінність документальних свідчень, експертних думок та аналітичних досліджень. В умовах інформаційної війни та поширення фейків, читачі прагнуть отримувати інформацію з перевірених джерел. Нефікшн література, з її фокусом на фактах та аналізі, стає важливим інструментом для формування критичного мислення та протидії дезінформації.

Нефікшн у воєнний час віддзеркалює прагнення суспільства до самоідентифікації та збереження ментальної рівноваги. Зростає інтерес до літератури, що допомагає зрозуміти «хто ми є», осмислити історичний контекст та знайти опору в умовах невизначеності. Ця тенденція підтверджується проведенням першого національного тижня читання нефікшн (2-8 вересня 2024 р.), присвяченого історії незакінченої війни, що свідчить про суспільний запит на глибоке осмислення сучасних подій через призму історичного досвіду [13]. Важливу роль у цьому контексті відіграє документальна проза, яка, за словами виконавчої директорки PEN Ukraine Тетяни Терен, стає своєрідним літописом воєнного часу, фіксуючи та осмислюючи реальність: «З 2022 року ця ніша превалює на ринку, оскільки є велика потреба у фіксації досвіду повномасштабної війни, злочинів окупантів, історій загиблих. А водночас причина цього попиту в тому, що нинішню реальність складно і боляче переносити у простір художнього письма. Також на цю затребуваність документальних текстів впливає і запит українців на те, щоб краще знати і розуміти себе в час, коли Росія веде війну проти нашої культури та ідентичності» [14].

За словами Юлії Орлової, генеральної директорки видавництва Vivat: «...у нас сформувався тренд на літературу про сучасну війну. На мій подив, бо ці книжки розповідають про події, свідками й учасниками яких ми були. Вони загострюють почуття втрати і горя, однак і свідчать про сміливість, про високу самосвідомість українців» [15]. Окрім того, спостерігається підвищений попит на літературу з психології та самопомоги, що є природною реакцією на стрес та травми, спричинені війною.

Вплив воєнних дій на діяльність видавництва. Перш за все, війна призвела до переривання звичних логістичних ланцюгів. Як зазначають власники книгарень та керівники видавництва [15], у перші місяці повномасштабного вторгнення книжковий ринок України зазнав значного спаду. Багато книгарень були змушені закритися, а склади та друкарні зазнали пошкоджень або були зруйновані. Перервані логістичні процеси ускладнили доставку книг як всередині країни, так і з-за кордону.

Особливо важкими наслідки війни стали для Харкова, який зазнав численних обстрілів та бомбардувань. Руйнування друкарень у Харкові стало відчутним ударом для всієї книжкової галузі України. Зокрема, було знищено друкарню «Фактор-Друк», одне з найбільших типографських підприємств в Європі. Тут друкувалися книги бага-

тьох провідних українських видавництв, в тому числі й нефікшн літератури, тому її руйнування призвело до значного скорочення виробничих потужностей та затримки виходу багатьох книг.

Попри це, українські видавці продемонстрували значну стійкість та адаптивність. Багато видавництв швидко переорієнтувалися на онлайн-продажі, створюючи або розвиваючи власні інтернет-магазини та активно використовуючи платформи електронної комерції [16]. Це дозволило не тільки зберегти контакт із читачами, але й розширити аудиторію за рахунок тих, хто через війну втратив доступ до фізичних книгарень.

Війна створила для видавництв низку серйозних проблем. Серед них – зростання цін на папір та друк, що пов'язано зі світовою економічною кризою та порушенням поставок. Брак фінансування також став серйозним викликом, оскільки багато видавництв втратили значну частину своїх доходів через скорочення продажів. Також варто згадати труднощі, пов'язані із перебоями електропостачання, що значно ускладнює роботу видавництв.

Війна стала каталізатором змін у видавничій галузі, змусивши видавців швидко реагувати на нові виклики та потреби суспільства. Зросла роль малих та незалежних видавництв, які оперативно реагують на зміни кон'юнктури. Спостерігається також зростання популярності електронних та аудіокниг, особливо в умовах обмеженого доступу до друкованих видань в зоні бойових дій та на окупованих територіях. Цифрові платформи стали важливим каналом розповсюдження інформації та підтримки українських авторів. Цифрові технології відіграють ключову роль у забезпеченні доступу до літератури в умовах війни. Вони дозволяють оперативно поширювати інформацію, обходити логістичні обмеження та підтримувати зв'язок з читачами, які знаходяться в різних куточках світу.

Виклики та перспективи розвитку ринку. Дослідження виявило ряд викликів, що стоять перед українським ринком нефікшн літератури, зокрема: економічна криза, зниження купівельної спроможності населення, руйнування книжкової інфраструктури, необхідність підтримки українських авторів та видавців. У цьому контексті, ефективна державна підтримка є критично важливою для подальшого розвитку книжкової галузі. Фінансування видавничих проєктів, підтримка книжкових магазинів та популяризація читання можуть стати ключовими факторами успіху.

Водночас, спостерігається зростання патріотичних настроїв та інтересу до української культури, що створює сприятливі умови для розвитку ринку в післявоєнний період. Подолання викликів та використання можливостей потребує консолідованих зусиль держави, видавців, авторів та читачів. Важливим є підтримка українського книговидання, розвиток цифрової інфраструктури, популяризація читання та формування національної ідентичності через літературу.

Український ринок нефікшн літератури в умовах повномасштабної війни демонструє здатність до адаптації та розвитку. Зміни у тематичних пріоритетах, розвиток цифрових форматів та підтримка української книги є важливими тенденціями, що формують сучасний книжковий ландшафт України. Однак, вирішення існуючих викликів, таких як економічна криза та логістичні проблеми, потребує спільних зусиль держави, бізнесу та суспільства.

Аналізуючи наведені факти та тенденції, можна сформулювати кілька прогнозів щодо розвитку українського ринку нефікшн в найближчому майбутньому.

По-перше, тенденція до національної самоідентифікації, ймовірно, збережеться й у післявоєнний період, що сприятиме зростанню попиту на літературу, яка досліджує українську історію, культуру, мову та національний досвід. Видавництва, які активно працюватимуть у цьому напрямку, матимуть значний успіх.

По-друге, відбудеться подальший розвиток цифрових форматів. Зручність та доступність електронних та аудіокниг зумовили їхню популярність під час війни. Цей

тренд, найімовірніше, зберігатиметься й надалі, оскільки відповідає загальносвітовій тенденції до цифровізації. Видавництвам слід інвестувати в розвиток цифрових платформ та розширювати асортимент електронних видань.

По-третє, попри значний інтерес до воєнної та історичної тематики, з часом потреби читачів будуть диверсифікуватися. Знову зростатиме попит на науково-популярну літературу, книги з саморозвитку, бізнес-літературу, а також перекладну нефікшн літературу. Видавництвам варто враховувати цю тенденцію та розширювати свій асортимент, пропонуючи різноманітні тематичні напрямки.

По-четверте, ринок нефікшн ставатиме все більш конкурентним. Видавництвам необхідно буде постійно адаптуватися до змін, пропонувати якісний та актуальний контент, використовувати ефективні маркетингові стратегії та шукати нові канали дистрибуції.

По-п'яте, державна підтримка та міжнародна співпраця можуть стати ключовими чинниками в розвитку ринку. Фінансування видавничих проєктів, підтримка книжкових магазинів, популяризація читання та створення сприятливих умов для діяльності видавництв є важливими факторами успіху. Міжнародна співпраця, обмін досвідом та залучення інвестицій також сприятимуть розвитку галузі. Як і відновлення та модернізація виробничої бази, адже це також є важливим завданням для забезпечення повноцінного функціонування ринку.

Висновки та перспективи. Аналіз динаміки випуску та продажів книг нефікшн в Україні після початку повномасштабної війни засвідчує значне скорочення обсягів виробництва та реалізації книжкової продукції. Це зумовлено як безпосередніми наслідками воєнних дій, такими як руйнування друкарень та логістичні проблеми, так і загальним погіршенням економічної ситуації в країні. Втім протягом 2023-2024 років спостерігається поступове відновлення ринку до довоєнних показників.

Вивчення змін у тематичній структурі нефікшн літератури, що відображають актуальні суспільні потреби, виявило зростання інтересу до літератури, яка сприяє осмисленню воєнної реальності, історичної пам'яті, національної ідентичності та психологічної підтримки.

Дослідження впливу війни на діяльність видавництв, книжкових магазинів та інших учасників ринку показало, що війна змусила їх адаптуватися до нових умов. Багато видавництв перейшли на онлайн-продажі та почали активно використовувати цифрові формати. Книжкові магазини також зазнали змін, зокрема, багато з них були змушені закритися.

Визначення основних факторів, що впливають на розвиток ринку нефікшн в умовах воєнного стану, дозволило виділити такі ключові фактори, як економічна ситуація в країні, державна підтримка, міжнародна співпраця, відновлення виробничої бази та адаптація до змін споживчих вподобань.

Прогнозування подальших тенденцій розвитку ринку нефікшн є складним завданням, оскільки залежить від багатьох факторів, зокрема, від тривалості та результату війни, економічної ситуації в країні та державної політики у сфері культури. Проте, можна припустити, що, незважаючи на всі труднощі, він має значний потенціал для зростання та розвитку. Зміцнення національної ідентичності, розвиток цифрових технологій, тематична диверсифікація та державна підтримка створюватимуть сприятливі умови для успіху українських видавництв та авторів нефікшн й у післявоєнний період.

Загалом продовження наукових розвідок в означеній тематиці та поглиблене дослідження розвитку українського ринку нефікшн є важливим для розуміння сучасних культурних процесів в Україні та для розробки ефективних стратегій підтримки та розвитку книжкової галузі.

1. Голубовський Р. Тенденції розвитку книжкового ринку України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-109> (дата звернення: 28.01.2025).
 2. Єжижанська Т. Книжкові видавництва України в умовах перманентної кризи. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 6. С. 29–35. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47934/1/T.%20Yezhyzhanska_VKP_6_2023.pdf (дата звернення: 28.01.2025).
 3. Вовк Н. Інструменти популяризації видавничого ринку в Україні: вплив пандемії та воєнних дій. *Інформація та соціум*. 2023. С. 78–80. URL: <https://jias.donnu.edu.ua/article/view/14568> (дата звернення: 28.01.2025).
 4. Шайда О., Шайда С. Експортні перспективи видавничої галузі України в умовах війни. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. 2023. С. 38–39. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/957> (дата звернення: 28.01.2025).
 5. За рік кількість виданих в Україні книжок зменшилася вдвічі – Книжкова палата. *Читомо*. URL: <https://surl.li/wwowvs> (дата звернення: 28.01.2025)
 6. Дохід видавництва «Наш Формат» зріс у 1,7 раза за 2023 рік. *Forbes.ua*. URL: <https://surl.li/gzwmqr> (дата звернення: 28.01.2025).
 7. Як війна змінила книжкові уподобання українців. Дослідження «Книгарня «Є». *MMR*. URL: <https://surl.li/rowqdf> (дата звернення: 28.01.2025)
 8. Yakaboo торік продав книг на 492 млн грн. Попит – на україномовний та англomовний контент і електронний формат. *Forbes.ua*. URL: <https://surl.li/ixcvml> (дата звернення: 28.01.2025)
 9. Війна і книжки: Український інститут книги презентував дослідження впливу повномасштабного вторгнення на читання українців. *Український інститут книги*. URL: <https://surl.li/xmandd> (дата звернення: 28.01.2025)
 10. Протягом 2023 року в Україні зареєструвалося 270 нових видавців, а випуск книжкової продукції збільшився на 73%. *Міністерство культури на стратегічних комунікаціях*. URL: <https://surl.li/zebeba> (дата звернення: 28.01.2025)
 11. Nonfiction у другий рік війни: розуміти, хто ми є, та утримувати ментальну рівновагу. *Детектор медіа*. URL: <https://surl.li/tciqlf> (дата звернення: 28.01.2025)
 12. Ситник В. Продаж е-книг та аудіокниг в Україні. *Інтегровані комунікації*. 2023 № (1) (15). С. 121–127. URL: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2023.1516> (дата звернення: 28.01.2025)
 13. З історії незакінченої війни: в Україні проведуть перший національний тиждень читання non-fictionu. *Суспільне Культура*. URL: <https://surl.li/ltjlxu> (дата звернення: 28.01.2025)
 14. Яким є український nonfiction сьогодні: Довжик, Титаренко, Терен та Крапивенко про документальну прозу. *Суспільне Культура*. URL: <https://surl.li/jshyuj> (дата звернення: 28.01.2025)
 15. Як змінився український книжковий ринок від початку повномасштабної війни. *ELLE Україна*. URL: <https://surl.li/uyrkfv> (дата звернення: 28.01.2025)
 16. Ситник В. Стратегії доступу до контенту в українських цифрових книгарнях. *Обрії друкарства*. 2023. №2(14), С. 243–254. URL: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2\(14\).295407](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).295407) (дата звернення: 28.01.2025)
1. Holubovskiy, R. (2024) Trends in the development of the Ukrainian book market in the context of war. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economics and Society], 61. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-109> (Accessed: 28 January 2025).
 2. Yezhyzhanska, T. (2023) Book publishing houses of Ukraine in the conditions of a permanent crisis. *Visnyk Knyzhkovoї palaty* [Herald of the Book Chamber], 6, pp. 29–35. Available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47934/1/T.%20Yezhyzhanska_VKP_6_2023.pdf (Accessed: 28 January 2025).
 3. Vovk, N. (2023) Tools for promoting the publishing market in Ukraine: the impact of the pandemic and military operations. *Informatsiia ta sotsium* [Information and Society], pp. 78–80. Available at: <https://jias.donnu.edu.ua/formatsiia/view/14568> (Accessed: 28 January 2025).
 4. Shaida, O. & Shaida, S. (2023) Export prospects of the publishing industry of Ukraine in the conditions of war. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, pp. 38–39. Available at: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/957> (Accessed: 28 January 2025).
 5. The number of books published in Ukraine has halved in a year – The Book Chamber. *Chytomo*. Available at: <https://surl.li/wwowvs> (Accessed: 28 January 2025).
 6. The revenue of the Nash Format publishing house increased by 1.7 times in 2023. *Forbes.ua*. Available at: <https://surl.li/gzwmqr> (Accessed: 28 January 2025).

7. How the war changed the book preferences of Ukrainians. Research by «Knyharnia «Ye». *MMR*. Available at: <https://surl.li/rowqdf> (Accessed: 28 January 2025).
8. Yakaboo sold books worth 492 million hryvnias last year. Demand is for Ukrainian and English-language content and electronic format. *Forbes.ua*. Available at: <https://surl.li/ixcvml> (Accessed: 28 January 2025).
9. War and books: The Ukrainian Book Institute presented a study on the impact of the full-scale invasion on the reading of Ukrainians. *Ukrainskyi instytut knyhy* [Ukrainian Book Institute]. Available at: <https://surl.li/xmandd> (Accessed: 28 January 2025).
10. 270 new publishers registered in Ukraine during 2023, and book production increased by 73 %. *Ministerstvo kultury na stratehichnykh komunikatsiakh* [Ministry of Culture on Strategic Communications]. Available at: <https://surl.li/zebeba> (Accessed: 28 January 2025).
11. Non-fiction in the second year of the war: understanding who we are and maintaining mental balance. *Detektor media*. Available at: <https://surl.li/tciqlf> (Accessed: 28 January 2025).
12. Sytnyk, V. (2023) Sale of e-books and audiobooks in Ukraine. *Intehrovani komunikatsii* [Integrated Communications], (1 (15), pp. 121–127. Available at: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2023.1516> (Accessed: 28 January 2025).
13. From the history of an unfinished war: Ukraine will host the first national non-fiction reading week. *Suspilne Kultura* [Suspilne Culture]. Available at: <https://surl.li/ltjlxxy> (Accessed: 28 January 2025).
14. What is Ukrainian non-fiction today: Dovzhyk, Tytarenko, Teren and Krapivenko on documentary prose. *Suspilne Kultura* [Suspilne Culture]. Available at: <https://surl.li/jshyyj> (Accessed: 28 January 2025).
15. How the Ukrainian book market has changed since the beginning of the full-scale war. *ELLE Ukraina* [ELLE Ukraine]. Available at: <https://surl.li/uyrkfv> (Accessed: 28 January 2025).
16. Sytnyk, V. (2023) Content access strategies in Ukrainian digital bookstores. *Obrii drukarstva* [Printing Horizons], 2(14), pp. 243–254. Available at: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2\(14\).295407](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).295407) (Accessed: 28 January 2025).

UDC 655.4/.5:658.821:[82-9:001.5](477)(327.4)

THE UKRAINIAN NON-FICTION BOOK MARKET DEVELOPMENT PECULIARITIES IN THE CONTEXT OF A FULL-SCALE WAR

Zelinska Anastasiia, PhD (Social Communications),
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: a.zelinska@knu.ua.
ORCID – <https://orcid.org/0000-0001-7271-5361>

Introduction. Russia’s full-scale military aggression against Ukraine, which began in February 2022, has become a determining factor in the transformation of all spheres of public life, including Ukrainian book publishing. It is important to study the development of the non-fiction book market in these conditions, as changes in demand for non-fiction literature may reflect current social needs to analyse historical events, understand current challenges, and find ways to overcome crisis phenomena.

Relevance of the study. The relevance of the study is due to the need for a comprehensive analysis of the impact of the war on the functioning and development of the Ukrainian book market, in particular the non-fiction segment. The war has made adjustments to the production processes of publishing houses, logistics, consumer preferences and the overall economic situation in the country. The purpose of this article is to identify and analyse the key trends and peculiarities of the development of the non-fiction literature market in Ukraine in the context of a full-scale war, to identify the main challenges and prospects for its further development.

Methodology. Theoretical and empirical methods were used. The entire scientific procedure was based on a social and communication approach. Literature analysis, content analysis, observation, and forecasting were carried out. The research period was from March 2022 to

January 2025. The necessary data was collected from open sources, digital analytics sites and social media platforms.

Results. The study identified a number of key trends in the development of the Ukrainian non-fiction book market in the context of a full-scale war. There is an increase in demand for historical literature, memoirs, military prose, and books analysing current socio-political processes. The war has also had a significant impact on the activities of publishing houses and bookstores, forcing them to adapt to the new conditions.

Conclusions. The results of the study are of great theoretical and practical importance. They allow for a deeper understanding of the impact of extreme wartime conditions on the development of cultural industries, including the non-fiction book market. The findings can be used to develop strategies for the support and development of Ukrainian book publishing, as well as to predict further trends in the market development in the post-war recovery.

Keywords: *non-fiction book, Russian-Ukrainian war, Ukrainian publishing.*

Стаття надійшла до редакції 28.01.2025 р.

Рекомендовано до видання 12.03.2025 р.